

Изденүүчү Акунова Айнуралы Рысбековнанын 13.00.02 – окутуунун жана тарбиялоонун теориясы менен методикасы (киргыз тили) адистиги боюнча “Азыркы кыргыз тили” курсун үйрөнүү процессиндеги студенттин өз алдынча таанып-билүү ишмердүүлүгүн моделдөө” деген темадагы докторлук диссертациялык иши боюнча И.Арабаев атындагы Кыргыз мамлекеттик университетинин жана Жусуп Баласагын атындагы Кыргыз улуттук университетиний алдындағы педагогика илимдеринин доктору (кандидаты) окумуштуулук даражасын изденип алуу боюнча уюштурулган Д 13.16.527 диссертациялык кеңешинин экспертик комиссиясынын

БҮТҮМҮ

Экспертик комиссиянын курамы: Экспертик комиссиянын төрайымы – педагогика илимдеринин доктору, профессор Батаканова С.Т. Комиссиянын мүчөлөрү: педагогика илимдеринин доктору Сакиева С.С., филология илимдеринин доктору Эгембердиев Р.

Изденүүчү Акунова Айнуралы Рысбековнанын 13.00.02 – окутуунун жана тарбиялоонун теориясы менен методикасы (киргыз тили) адистиги боюнча “Азыркы кыргыз тили” курсун үйрөнүү процессиндеги студенттин өз алдынча таанып-билүү ишмердүүлүгүн моделдөө” деген темадагы 13.00.02, – окутуунун жана тарбиялоонун теориясы менен методикасы адистигине ылайык педагогика илимдеринин доктору окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн жазылган диссертациялык ишин карат чыгып, диссертация тууралуу төмөнкүлөрдү ырастайт:

1. Диссертациялык кеңешке диссертацияларды коргоого кабыл алуу укугу берилген адистикке иштин дал келини.

Изденүүчү Акунова Айнуралы Рысбековнанын 13.00.02 – окутуунун жана тарбиялоонун теориясы менен методикасы (киргыз тили) адистиги боюнча “Азыркы кыргыз тили” курсун үйрөнүү процессиндеги студенттин өз алдынча таанып-билүү ишмердүүлүгүн моделдөө” деген темадагы докторлук диссертациясы диссертациялык кеңештин профилине туура келет.

Иште 13.00.02 – окутуунун жана тарбиялоонун теориясы менен методикасы (киргыз тили) адистигинин паспортуна толугу менен жооп берүүчү “Азыркы кыргыз тили” курсун үйрөнүү процессиндеги студенттин өз алдынча таанып-билүү ишмердүүлүгүн моделдөө боюнча теориялык жана практикалык изилдөөлөр жүргүзүлгөн.

Диссертациялык иштин максаты Жогорку окуу жайларынын «Башталгыч билим берүү», «Кыргыз тили жана адабияты» адистиктеринде «Азыркы кыргыз тили» курсун окуп-үйрөнүүдө студенттердин өз алдынча

таанып - билүү ишмердүүлүгүн өнүктүрүүнүн моделдерин иштеп чыгуу, ишке киргизүү жана жайылтуу.

Коюлган максаттар диссертацияда төмөндөгү милдеттерди аткаруу менен чечилген:

1. Жогорку окуу жайларда гуманитардык дисциплиналарды окуп-үйрөнүү процессиндеги студенттин өз алдынча таанып - билүү ишмердүүлүгүн уюштуруунун методологиялык аспектиде изилденишин талдоого алуу;
2. ЖОЖго чейинки билим берүү баскычтарында болочок студенттин өз алдынча таанып - билүү ишмердүүлүгүн калыптандыруунун жолдорун сунуштоо;
3. «Азыркы кыргыз тили» курсунда студенттин өз алдынча таанып - билүү ишмердүүлүгүн уюштуруунун моделдерин түзүү жана аларды ишке ашыруунун технологиясын сунуштоо;
4. «Азыркы кыргыз тили» курсунун башка дисциплиналар менен уланмалуулук принципте уюштуруулушунун натыйжалуу жолдорун аныктоо;
5. Моделдердин практикалык ынгайлуулугун педагогикалык экспериментте текшерүү жана иштелип чыккан критерийлердин негизинде алардын натыйжалуулугун баалоо.

Диссертациянын изилдөө объектиси : Жогорку окуу жайларда «Азыркы кыргыз тили» курсун окутуу процесси.

Изилдөөнүн методдору: Теоретикалык деңгээлде тарыхый, салыштыруучулук, системалык-логикалык, педагогикалык моделденештириүү жана педагогикалык тажрыйбаны жалпылаштыруу методдору; Эмпирикалык деңгээлде сурамжылоо-диагностикалык (анкетирлөө, ангемелешүү, интервью алуу, тестиirlөө), ошондой эле эксперименталдык (изилдөөчүлүк, констатирлөөчү, калыптандыруучу жана жыйынтыктоочу) методдору, логикалык анализдин, статистикалык методдордун түрдүү формалары.

Бул 13.00.02 – окутуунун жана тарбиялоонун теориясы менен методикасы (кыргыз тили) адистиги боюнча изилдөөлөрдүн талаптарына туура келет.

1. Диссертациялык изилдөөнүн актуалдуулугу.

Изилдөөнүн актуалдуулугу азыркы учурдагы коомдун социалдык-экономикалык өнүгүүсү талап кылган жогорку окуу жайларында студенттерге сапаттуу кесиптик билим берүү маселесинин курч коюлушу менен аныталат. Бул проблеманын актуалдуулугунун курчушу 2012-жылы Кыргызстандын окутуунун кредиттик жана дистанттык технологияларына өтүшү менен да мүнөздөлөт. Себеби, окутуунун бул технологиялары студенттин өз алдынча таанып-билий ишмердүүлүгүнө өзгөчө басым жасайт.

Изилдөө темасынын тандалышы жогорку окуу жайларында студенттин өз алдынча таанып - билүү ишмердүүлүгүн өнүктүрүүнүн зарылдыгынан келип чыкты жана төмөнкүдөй жагдайлар менен мүнөздөлөт:

Биринчиден, студенттин өз алдынча таанып - билүү ишмердүүлүгү алардын адис катары калыптанышында жана келечекте адис катары иштеп кетүүсүндө өзгөчө мааниге ээ болуусу бул проблеманын жогорку мектепте билим берүүдөгү дайым көңүл борборунда турушун шарттайт;

Экинчиден, окутуунун жаңы технологияларынын кириши менен дисциплинарды окутуу методикасына да өзгөртүүлөрдүн киришинин зарылдыгынан;

Үчүнчүдөн, студенттин өз алдынча таанып - билүү ишмердүүлүгүнүн жалпы теориясы иштелип чыкканы менен, конкреттүү дисциплинардын чегинде толук изилдөө объектисине айланы электиги;

Төртүнчүдөн, азыркы учурда окутуучу үчүн да, студент үчүн да өз алдынча таанып - билүү ишмердүүлүгүн калыптандырууга багытталган окуу куралдардын, методикалык колдонмолордун жетишсиздиги ж.б.

Өз алдынча үйрөнүүгө жөндөмдүү инсандардын зарылдыгы катары белгиленген учурдагы социалдык заказ менен жогорку окуу жайларында студенттердин өз алдынча таанып - билүү ишмердүүлүгүн өнүктүрүүнүн жакшы жолго коюлбагандыгынын ортосунда келип чыккан дал келбөөчүлүк изилдөө ишинин зарылдыгын аныктады.

2.Илимий жаңылығы.

1. Кыргыз тилин эне тили катары үйрөнүүн мазмундук жактан өзгөртүүгө алып келе турган жаңылануу багыты сунушталды. Кыргыз тилин сабат ачуу жана сөз үйрөнүү, башталгыч, негизги жана жогорку курс деген дифференцирленген төрт деңгээлде окутуунун натыйжалуулугу окуп-үйрөнүүдөн күтүлүүчү натыйжаларды иштеп чыгуу аркылуу негизделген;
2. «Азыркы кыргыз тили» курсун окуп-үйрөнүүдөгү студенттердин өз алдынча таанып - билүү ишмердүүлүгүн өнүктүрүүнүн моделдерди иштелип чыкты. Моделдерди ишке ашыруунун технологиясы педагогикалык экспериментте текшерилип, натыйжалуулугу аныкталган,
3. 550000 – Педагогика багытындағы 550700-Башталгыч билим берүү адистигинде окутуунун модуль-рейтингдик, кредиттик жана дистанттык формаларында студенттин өз алдынча таанып - билүү ишмердүүлүгүн уюштурууну камсыз кылуучу «Азыркы кыргыз тили» курсунун мазмуну, формасы, методдору, каражаттары сунушталган;
4. Адистик компетенцияларды калыптандырууда «Азыркы кыргыз тили» менен «Кыргыз тилинин практикалык курсу», «Кыргыз тилин окутуунун методикасы» дисциплинардынын өз ара байланышы теориялык жана практикалык жактан негизделген.

3.Диссертацияда чыгарылган ар бири илимий жыйынтыктын (жобонун) жана изденүүчүнүн корутундусунун жаңылыгынын деңгээли.

1.Кыргыз тилин эне тили катары үйрөнүүн мазмундук жактан өзгөртүүгө алып келе турган жаңылануу багыты, т.а. кыргыз тилин сабат ачуу жана сөз үйрөнүү, башталгыч, негизги жана жогорку курс деген дифференцирленген төрт деңгээлде окутуу. Окутуу процессинде ар бир днгээлде өз алдынча

таанып - билүү ишмердүүлүгүн калыптандырууга, өнүктүрүүгө өзгөчө күүл буруу зарыл;

2.«Азыркы кыргыз тили» курсун үйрөнүүдө студенттердин өз алдынча таанып - билүү ишмердүүлүгүн өнүктүрүүнүн моделинде көрсөтүлгөн окутуунун мазмуну, формалары, методдору жана каражаттарын заман талабына ылайык камсыздоо менен студенттин ЖОЖдогу эне тилинин жогорку курсун натыйжалуу өздөштүрүүсүнө педагогикалык-психологиялык аспектиде жагымдуу шарттарды түзүүгө болот;

3.Болочок адистин өз кесибинин компетенттүү адиси болуп калыптынышында «Азыркы кыргыз тили» менен «Кыргыз тилинин практикалык курсу», «Кыргыз тилин окутуунун методикасы» дисциплиналарынын өз ара байланышынын илимий-теориялык жана илимий-практикалык жактан негизделиши.

Изилдөөнүн жыйынтыктарын аprobациялоо.

1997-2016 - жылдар ичинде ырааттуу түрдө илимий-практикалык семинарларда, конференцияларда натыйжаларды маалымдоо аркылуу ишке ашырылды. Изилдөөнүн жыйынтыктары Бишкек, Ош, Каракол, Нарын, Жалал-Абад шаарларынын ЖОЖдорунун практикалык тажрыйбаларында тастыкталган жана окутуучулардын жана мектепке чейинки, башталгыч жана орто мектептин мугалимдеринин иш-тажрыйбаларына киргизилген.

4.Диссертацияда изденүүчү чыгарган ар бир илимий жыйынтыктарынын (жобонун) жана изденүүчүнүн корутундуусунун жаңылыгынын дөнгөэли:

1-жыйынтык. Жаңы, жогорку окуу жайларда гуманитардык дисциплиналарды окуп-үйрөнүү процессиндеги студенттин өз алдынча таанып - билүү ишмердүүлүгүн уюштуруунун методологиялык аспектиде изилденишин талдоого алган;

2-жыйынтык. Жарым жартылай жаңы, ЖОЖго чейинки билим берүү баскычтарында болочок студенттин өз алдынча таанып - билүү ишмердүүлүгүн калыптандыруунун жолдорун сунуштаган;

3-жыйынтык. Жаңы деп эсептелет, анткени, «Азыркы кыргыз тили» курсунда студенттин өз алдынча таанып - билүү ишмердүүлүгүн уюштуруунун моделдерин түзгөн жана аларды ишке ашыруунун технологиясын сунуштаган;

4-жыйынтык. Жарым-жартылай жаңы, себеби, «Азыркы кыргыз тили» курсунун башка дисциплиналар менен уланмалуулук принципте уюштуруулушунун натыйжалуу жолдорун аныктаган;

5-жыйынтык. Жарым-жартылай жаңы, Моделдердин практикалык ынгайлуулугун педагогикалык экспериментте текшерүү жана иштелип чыккан критерийлердин негизинде алардын натыйжалуулугун баалоо болгон.

5.Алынган жыйынтыктардын практикалык баалуулугу.

Изилдөөнүн негизинде сунушталган эне тилин окутуунун жаңыланган мазмуну эне тилин деңгээлдер боюнча окутууну ишке ашырууга негиз болот; «Азыркы кыргыз тили» курсун өз алдынча окуп-үйрөнүүнүн моделдери студенттин таанып - билүү ишмердүүлүгүнүн жакшырышына шарт түзөт; Дисциплиналы башка предметтер менен да айкалыштырып үйрөнүүдө кыргыз тилин окутуучулар жана үйрөнүүчүлөр тарабынан жетекчиликке алынат жана пайдаланылат; Изилдөөнүн жүрүшүндө ищителеп чыккан жана сунушталган программалар, окуу китең, окуу куралдары, методикалык колдонмолов, кошумча окутуунун каражаттары, электрондук китеңтер, Интернет сайттары өз алдынча кыргыз тилин окуп-үйрөнүүдө маалыматты ынгайлуу формада, мезгилде, орунда алууга көмөктөшөт; Окутуунун натыйжалуулугун жогорулатат жана ЖОЖдогу отүлүүчү башка дисциплиналар учун да иш-тажырыйба катары колдонулат.

5. Акунова Айнурас Рысбековианынын диссертациясынын материалдары томондөгү документтерде, материалдарда жана иштөмөлдерде колдонулган:

- ЖАК талап кылган илимий-педагогикалык басылмаларда чагылдырылган;
- илимий-практикалык конференцияларда баяндамалар жасалган;
- сабактар, тренингдер өткөрүлгөн;
- педагогикалык эксперименттерде текшерилген.

7. А.Р.Акунованын диссертациясынын материалдарын ишке ашыруунун жыйынтыктары боюнча томонкүдөй он натыйжалар алынган:

1.Жогорку окуу жайларда гуманитардык дисциплиналарды окуп-үйрөнүү процесиндеги студенттин өз алдынча таанып - билүү ишмердүүлүгүн уюштуруунун методологиялык аспектиде изилдениши талдоого алынган. Натыйжада жогорку окуу жайларында «Кыргыз тили жана адабияты», «Башталгыч билим берүү» профилинде окулуучу «Азыркы кыргыз тили» дисциплинасы боюнча окуу китең, окуу куралдары Жогорку кесиптик билим берүүнүн 3-муундун жаңы стандартында көрсөтүлгөн компетенцияларды калыптандыруу багытында кайрадан мазмундук жана методологиялык жактан жаңыртуу багыты сунушталган;

2.ЖОЖго чейинки билим берүү баскычтарында болочок студенттин өз алдынча таанып - билүү ишмердүүлүгүн калыптандыруунун жолдору, тактап айтканда, башталгыч, орто билим берүү баскычтарында кыргыз тилин окутууну градациялап, сабат ачуу жана сөз өстүрүү, кыргыз тилинин башталгыч жана негизги курсу деп мазмундук жактан деңгээлдер боюнча

бөлүштүрүп окутуу аркылуу студенттин эне тилин окутуунун жогорку курсунда өз алдынча таанып-билүү ишмердүүлүгүнүн натыйжалуулугун жогорулатууга болору аныкталган;

3. «Азыркы кыргыз тили» курсунда студенттин өз алдынча таанып - билүү ишмердүүлүгүн уюштуруунун модели түзүлүп жана аны ишке ашыруунун технологиясы сунушталды. Натыйжада «Азыркы кыргыз тили» дисциплинасы боюнча окутуунун кредиттик жана^{*} дистанттык технологиялары боюнча студенттин өз алдынча билим алуусуна басым жасаган окутуунун мазмунун, формаларын, методдорун жана каражаттарын окуу процессинде толук кандуу колдонуу менен билим алуучунун өз алдынча таанып-билүү ишмердүүлүгүн өнүктүрүүгө жагымдуу педагогикалык шарт түзүлдү. «Азыркы кыргыз тили» дисциплинасынан сабак берген окутуучу изилдөөдө сунушталган методикалык көрсөтмөлөргө таянуу менен университеттин, факультеттин, курсун, группанын өзгөчөлүгүнө ылайыктап студенттин өз алдынча иштөөсү үчүн зарыл болгон тапшырмалар системаларын, жалпы эле окутуу каражаттарын кайрадан өз алдынча түзүп колдонуунун метод, ыкмалары сунушталган;

4. Адистик компетенттүүлүктөрдү ишке ашырууда «Азыркы кыргыз тили» курсунун башка дисциплиналар менен байланышта уюштуруулушунун натыйжалуулугу аныкталды. «Азыркы кыргыз тили» «Кыргыз тилинин практикалык курсу», «Кыргыз тилин окутуунун методикасы» дисциплинасы менен окутуунун уланмалуулук дидактикалык принцибин сактоо менен уюштуруунун илимий-методикалык негиздери иштелип чыккан;

5. Моделдин практикалык жактан майнаңтуулугу педагогикалык экспериментте текшерилди жана иштелип чыккан критерийлердин негизинде тастыкталды. Педагогикалык эксперимент аркылуу алынган жыйынтыктар илимий божомолдун тууралыгын, сунушталган моделдин практикалык жактан жарамдуулугун статистикалык көрсөткүчтөр аркылуу далилденген.

Изилдөөнүн негизги мазмуну томондогу эмгектерде чагылдырылган:

1. Акунова А.Р. “Педагогикалык билим берүү” бағытындагы жогорку кесиптик билим берүүнүн мамлекеттик стандарты [Текст]/ Т.А. Конурбаев, Ж.У.Байсалов, А.Р. Акунова ж.б. - Бишкек, 2013.- 273 б.

2. Акунова, А.Р. Мамлекеттик жыйынтыктоочу аттестациянын программысы [Текст]/ А.Р.Акунова, Р.Т. Сулайманова.- Бишкек, 2012.- 47 б.

3. Акунова, А.Р. ЖОЖдо «Башталгыч мектепте кыргыз тилин окутуунун методикасы» боюнча типтүү программа [Текст]/ К.Сартбаев, А.Мураталиева, А.Р.Акунова ж.б.- Бишкек, 2011.-42 б.

4. Акунова, А.Р. Башталгыч мектепте кыргыз жана орус тилдерин окутуунун технологиясы» кафедрасынын педагогикалык практикасы боюнча программысы [Текст]/ А.Р.Акунова.-Бишкек, 2011.- 54 б.

5. Акунова, А.Р. «Кыргыз тилинин практикалык курсу» боюнча типтүү жана жумушчу программалар [Текст]/ А.Р.Акунова, Б.С.Чокосева.- Бишкек, 2010.- 78 б.

- 6.Акунова, А.Р. Жогорку мектепте «Азыркы кыргыз тили» курсун окутуу процессинде студенттин өз алдынча таанып - билүү ишмердүүлүгүн уюштуруу [Текст]/ А.Р.Акунова.-Бишкек, 2016.- 324 б.
- 7.Акунова, А.Р. Учебно-методический комплекс по направлению «Педагогика» [Текст]/ С.Н.Пак, Ж.Конурбаева, А.Р.Акунова ж.б.- Бишкек, 2013.- 380 б.
- 8.Акунова, А.Р. «Азыркы кыргыз тили» курсун модулдук-рейтингдик окутуу системасына негиздеп үйрөтүү [Текст]/ А.Р.Акунова.- Бишкек, 2013.- 160 б.
- 9.Акунова, А.Р. «Азыркы кыргыз тили» курсун окутуунун кредиттик технологиясына негизден үйрөтүү [Текст]/ А.Р.Акунова,-Бишкек, 2013.- 160 б.
- 10.Акунова, А.Р. «Азыркы кыргыз тили» курсун окутуунун дистанттык формасына негиздеп окуп-үйрөнүү [Текст]/ А.Р.Акунова.-Бишкек, 2013.- 165 б.
- 11.Акунова, А.Р. Азыркы кыргыз тили. Фонетика жана лексикология [Текст]/ А.Р.Акунова, О.Намазбеков, А.М. Өмүрова.-Бишкек, 2013.- 138 б.
12. Акунова, А.Р. «Кыргыз тилинин практикалык курсун» окутуунун кредиттик технологиясына негиздеп үйрөтүү [Текст]/ А.Р.Акунова.- Бишкек, 2013.- 158 б.
- 13.Акунова, А.Р. «Кыргыз тилинин практикалык курсун» окутуунун дистанттык формасына негиздеп окуп-үйрөтүү [Текст]/ А.Р.Акунова.- Бишкек, 2013.- 170 б.
- 14.Акунова, А.Р. «Башталгыч мектепте кыргыз тилин окутуунун методикасы» дисциплинасынын окуу-методикалык комплекси [Текст]/ А.Р.Акунова, К.Сартбаев, А.Мураталиева.- 1-2-бөлүм.- Бишкек, 2013.- 320 б.
15. Акунова, А.Р. Башталгыч мектепте кыргыз тилин окутуунун методикасы [Текст]/ К.Сартбаев, А.Мураталиева, А.Р.Акунова.- Бишкек, 2013.- 475 б.
16. Акунова, А.Р. Азыркы кыргыз тили. Морфология [Текст]:ЖОЖдун педагогика адистигин сырттан окуган студенттер үчүн окуу куралы/ А.Р.Акунова, Б.С.Чокошева, Г.Эшимбекова. - Бишкек, 2008.- 254 б.
17. Акунова, А.Р. Азыркы кыргыз тили. Синтаксис [Текст]: ЖОЖдун педагогика адистигин сырттан окуган студенттер үчүн окуу куралы/ А.Р.Акунова, М.Раимбекова, Ч.Карамендеева.-Бишкек, 2009.-286 б.
18. Акунова, А.Р. Кыргыз тилинин практикалык курсу [Текст]: ЖОЖдун студенттери үчүн окуу куралы / А.Р.Акунова, Б.С.Чокошева. -1-2-бөлүм.- Бишкек, 2010.- 19,5 б.т.
19. Акунова, А.Р. Кыргыз тилиндеги талдоолордун жыйындысы [Текст]:5-9-класстар үчүн / А.Р.Акунова, Р.Х.Шакиров.-Бишкек, 2010
20. Акунова, А.Р. Окуп-үйрөнүүдөн күтүлүүчү натыйжалар. Кыргыз тили [Текст]: 1-4-класстар үчүн / А.Р.Акунова, Б.С.Чокошева.- Бишкек, 2010.- 130 б.
- 21.Акунова, А.Р. Э.Арабаевдин алгачкы эмгектери [Текст]/ Түзгөн А.Р.Акунова, С.Өжөрбаева.- (1-2-бас.),-Бишкек, 2009, 2010.-22,6 б.т.

- 22.Акунова, А.Р. Кыргыз тили. 2-3-4-клас [Текст]: Окуу китептери [Текст]/ А.Р.Акунова, Б.С.Чокошева.- Бишкек, 2011,2013,2015.- 36 б.т.
- 23.Акунова, А.Р. 2-3-4-класста кыргыз тилин окутуу [Текст]/ А.Р.Акунова, Б.С.Чокошева, С.Шаелдаева.- Бишкек, 2011, 2013,2015.- 28 б.т.
24. Акунова, А.Р. Кошумча көнүгүүлөр жана тапшырмалар дөптери, 2-3-класстар үчүн [Текст]/ А.Р.Акунова.-Бишкек, 2014.- 4,6 б.т.
25. Акунова, А.Р. Үй тапшырмаларын аткаруу дөптери, 2-3-класстар үчүн [Текст]/ А.Р.Акунова.-Бишкек, 2014.- 8,8 б.т.
26. Акунова, А.Р. «Кыргыз тили» боюнча сабактардын иштөлмелери. 2-3-класстар үчүн [Текст]/ А.Р.Акунова, Г.С.Кайкиева.-Бишкек, 2014.- 19 б.т.
27. Акунова, А.Р. Кыргыз тили боюнча дидактикалык материалдар 2-клас [Текст]/ А.Р.Акунова.-Бишкек, 2014.- 139 б.
28. Акунова, А.Р. «Азыркы кыргыз тили» курсун дистанттык окутууга даярдоонун технологиясы [Текст]/ А.Р.Акунова // Сб. научных трудов КГПУ им. И.Арабаева. – Бишкек, 2010. - № 4.- 246-248-б.
29. Акунова, А.Р. Куру теориядан компетенттүүлүккө карай [Текст]/ А.Р.Акунова // Вестник КГУ им. И.Арабаева. – № 9. -Б., 2010.-20-23-б.
30. Акунова, А.Р. Студенттин өз алдынча билим алуусун өркүндөтүүнүн жолдору [Текст]/ А.Р.Акунова // «Проф. А. Жапаров жана тил илими» аттуу ил.-теориялык конф. материалдары.- КМУУ, 2010.- 168-172-б.
- 31.Акунова, А.Р. Жогорку мектепте «Азыркы кыргыз тили» курсун окутууда компьютердик технологияларды колдонуу [Текст]/ А.Р.Акунова // «Кыргыз тили жана адабияты». К.Тыныстанов атындагы ҮМУ жана К.Карасаев атындагы БГУнун илимий-практикалык басылмасы .- №17.-Бишкек, 2010. - 153-154-б.
32. Акунова, А.Р. Студенттин таанып - билүү ишмердүүлүгүн уюштуруунун бир формасы [Текст]/ А.Р.Акунова // «Кыргыз тили жана адабияты»- К.Тыныстанов атындагы ҮМУ жана К.Карасаев атын-дагы БГУнун илимий-практикалык басылмасы.- №17.-Бишкек, 2010. -156-159-б.
- 33.Акунова, А.Р. Мектеп жашына чейинки балдарды сабатка үйрөтүү боюнча колдонулуучу көрсөтмө жана таратма материалдардын моделдери [Текст]/ А.Р.Акунова // И.Арабаев атындагы КМУунун жарчысы. №2.- Бишкек, 2011.-12-15-б.
- 34.Акунова, А.Р. Учебно-методический комплекс, направленный на формирование профессиональной компетенции студента [Текст]/ А.Р.Акунова, Б.С.Чокошева // Журнал «Высшее образование Кыргызской Республики». №1/15.-март.-2012.- 72-76-б.
- 35.Акунова, А.Р. Студенттин өз алдынча билим алуусун уюштуруунун илимий-теориялык, илимий-методикалык негиздери [Текст]/ А.Р.Акунова // Илимий-методикалык журнал. Кыргыз тили жана адабияты: Окутуунун инновациялык технологиилары.-№1.-январь.-2012.- 33-36-б.
36. Акунова, А.Р. Тунгуч агартуучу Э.Арабаевдин сабат ачуу китептери тууралуу [Текст]/ Ж.У.Байсалов, С.Өжөрбаева, А.Р.Акунова // «Маданият жана билим берүүдө агартуучулардын мурастары жана алардын

заманбаптуулугу» аттуу эл аралык илимий-практикалык конференциянын матер.- И.Арабаев атындагы КМУнун жарчысы. №1.-Б., 2012.-33-35-б.

37. **Акунова, А.Р.** Окуу куралдарынын жардамы менен башталгыч класстардын болочок мугалимдеринин өз алдынча билим алуусун уюштуруу [Текст]/ А.Р.Акунова // «С.Турусбековдун руханий мурастары жана кыргыз тилин, адабиятын окутуунун жаңы технологиялары» аттуу ЖОЖдор аралык илимий-практикалык конференциянын материалдары.- И.Арабаев атындагы КМУнун жарчысы. №3.-Бишкек, 2012.-59-65-б.

38. **Акунова, А.Р.** Окутуунун кредиттик технологиясы боюнча студенттин өз алдынча таанып- билүү ишмердүүлүгүн өнүктүрүү [Текст]/ А.Р.Акунова // КРнын Илим күнүнө карата уюштурулган «Профессор Каратай Сартбаев – чыныгы элдик мугалим» аттуу республикалык илимий-практикалык конференциянын материалдары.- И.Арабаев атындагы КМУнун Жарчысы (атайын чыгарылыш).- Серия: Педагогикалык илимдер.-Бишкек, 2013.-66-70-б.

39. **Акунова, А.Р.** «Азыркы кыргыз тили» курсун окутуунун дистанттык технологиясына негиздел үйрөтүү боюнча түзүлгөн окуу-методикалык колдонмо тууралуу [Текст]/ А.Р.Акунова // Материалы, посвященные Дню работников народного образования КР – Вестник Иссык-Кульского университета.-№33.- Каракол,2012.-71-77-б

40. **Акунова, А.Р.** «Азыркы кыргыз тили» курсун окутуунун кредиттик технологиясына негиздел үйрөтүүнү пландаштыруу [Текст]/ А.Р.Акунова // Материалы, посвященные Дню работников народного образования КР – Вестник Иссык-Кульского университета.-№33.- Каракол,2012.- 205-209-б.

41. **Акунова, А.Р.** Башталгыч мектепте баа койбостон баалоо системасын колдонуу ыкмалары [Текст]/ А.Р.Акунова // «Мектеп» журналы.-Бишкек, 2014.- 67-72-б.

42. **Акунова, А.Р.** Компетенттүү адисти даярдоодо студенттин өз алдынча таанып - билүү ишмердүүлүгүн активдештириүүнү мааниси [Текст]/ А.Р.Акунова // «ЖАМУ инновациялык өнүгүүнүн 20-жылында» аттуу эл аралык илимий-практикалык конфе-ренциянын материалы.- Жалал-Абад мамлекеттик университетинин жарчысы (атайын чыгарылыш).-1-бөлүм.- №1(27).-2013.-159-162-б.

43. **Акунова, А.Р.** Жогорку окуу жайларда «Азыркы кыргыз тили» курсун өз алдынча интенсивдүү окуп-үйрөнүү [Текст]/ А.Р.Акунова // «ЖАМУ инновациялык өнүгүүнүн 20-жылында» аттуу эл аралык илимий-практикалык конференциянын материалы.- Жалал-Абад мамлекеттик университетинин жарчысы (атайын чыгарылыш).-1-бөлүм.-№1(27).-2013.- 155-159-б.

44. **Акунова, А.Р.** Эки баскычтуу жогорку билим берүүдө модификацияланган педагогикалык практиканын моделин жакшыртуу боюнча сунуштар [Текст]/ А.Р.Акунова // «Борбордук Азияда педагогикалык кадрларды даярдоонун теориясы жана практикасы» аттуу II эл аралык илимий-практикалык конферен-Циянын материалдары.- Ж.Баласагын

- атындағы КМУУнун Жарчысы.- 1-чыгарылыш: Педагогикалық илимдер. Бишкек, 2013.- 105-108-б.
- 45.Акунова, А.Р. Электрондук окуу китеpterинин жардамы менен студенттин өз алдынча билим алуусун уюштуруу [Текст]/ А.Р.Акунова // С.Нааматов атындағы НМУунун «Азыркы коомдун актуалдуу маселелери: экономика, саясат, илим жана билим берүү» аттуу Эл аралық илимий-практикалық конференциянын материалдары.- Известия вузов.- №5.-Нарын,2013.-70-73-б.
- 46.Акунова, А.Р. Электронное обучение – эволюционная новая ступень образования [Текст]/ А.Р.Акунова, Б.Арынбаева // Известия Кыргызской Академии Образования, №3(31).-2014.- С.18-23.
- 47.Акунова, А.Р. Дистанттык (аралыктан) окутуу – заманбап билим берүүнүн келечёги [Текст]/ А.Р.Акунова // Научная дискуссия: Вопросы педагогики и психологии.-Сборник статей по материалам XLVII международной заочной научно-практической конференции.-№2(47).-Часть 2. - М., Изд. «Интернаука», февраль, 2016. – С.216-220.
- 48.Акунова, А.Р. Электрондук курстарды түзүүнүн талаптары [Текст]/ А.Р.Акунова // Научная дискуссия: Вопросы педагогики и психологии.- Сборник статей по материалам XLVII международной заочной научно-практической конференции.-№2(47).-Часть 2. М., Изд. «Интернаука», февраль, 2016.- С.221-224.
- 49.Акунова, А.Р. Студенттердин өз алдынча таанып - билүү ишмердүүлүктөрүн активдештириүүдө веб-сайттарды колдонуу[Текст]/ А.Р.Акунова // Молодой ученый: вызовы и перспективы.-Сборник статей по материалам XI международной заочной научно-практической конференции.-№9 (11).- М., Изд. «Интернаука», май, 2016.-С. 575-581.
- 50.Акунова, А.Р. Студенттин өз алдынча таанып билүү ишмердүүлүгүн калыптандыруу үчүн электрондук курстар менен электрондук китеpterди иштеп чыгуу [Текст]/ А.Р.Акунова // Молодой ученый: вызовы и перспективы.-Сборник статей по материалам XI международной заочной научно-практической конференции.-№9 (11).- .М., Изд. «Интернаука», май, 2016.-С.581-587.
51. Акунова, А.Р. Дисципиналар боюнча аудио-видео материалдарды жана электрондук тесттерди даярдоо [Текст]/ А.Р.Акунова // Молодой ученый: вызовы и перспективы.-Сборник статей по материалам XII международной заочной научно-практической конференции.-№10 (12).-М., Изд. «Интернаука», июнь, 2016.- С.327-331.
- 52.Акунова, А.Р. Педагогическая практика, как основной компонент формирующий профессио-нальные компетенции будущих педагогов [Текст]/ А.Р.Акунова // Вестник науки и образования.- Москва: Проблемы науки, №7(19) июнь, 2016.-79-80 стр.
- 53.Акунова, А.Р. Формирование и развитие самостоятельной познавательной деятельности студента – актуальная задача современности

[Текст]/ А.Р.Акунова // Вестник науки и образования.- Москва: Проблемы науки, №7 (19) июнь, 2016.-С.81-84.

54.Акунова, А.Р. Студенттин өз алдынча таанып-билиүү ишмердүүлүгүн каалыптандырый - жана өнүктүрүү - учурдагы актуалдуу маселе [Текст]/ А.Р.Акунова // Международная заочная научно-практическая конференция «Научная дискуссия: инновации в современном мире.- .-№6 (49).-Часть 2.-М., Изд. «Интернаука», 2016.- С.121-125.

55.Акунова, А.Р. Интернет-сайттары [Электрондук каражат]: www.Kyrgyzinfo.ru (Эне тилин үйрөнүүчүлөр жана үйрөтүүчүлөр үчүн), www.arunet.kg, www.akunova25.narod.ru (ЖОЖдун окутуучулары, студенттери үчүн), www.akunova.orgfree.com (Дистанттык окутуу), электрондук китептер («Азыркы кыргыз тили: фонетика, лексика, морфология, синтаксис»)/-А.Р.Акунова.- Бишкек, 2007-2010.

8.Авторефераттын диссертациянын мазмунуна дал келиши.

Автореферат негизинен диссертациянын мазмунуна, анда коюлган изилдөөнүн максаттарына жана милдеттерине дал келет.

9.Жетектөөчү уюмду, расмий оппоненттерди дайындоо жөнүндө сунуштун негиздүүлүгү.

Диссертациялык кеңештин экспертик комиссиясы жетектөөчү мекеме катары Жалал-Абад мамлекеттик университетинин Башталгыч билим берүүнүн теориясы жана методикасы, Кыргыз тили кафедраларын сунуштайды. Аталган кафедрада сунушталган илимдин тармагы боюнча илимдин докторлору, кандидаттары: Сакиева С.С. - п.и.д. 13.00.02 - окутуунун жана тарбиялоонун теориясы менен методикасы (кыргыз адабияты), Токтогулов С.- п.и.д. 13.00.01- жалпы педагогика, педагогиканын жана билим берүүнүн тарыхы , Ураимов К.М. - п.и.к. 13.00.01-окутуунун жана тарбиялоонун теориясы жана методикасы (кыргыз тили) жана филология илимдеринин доктору, кандидаттары, доценттер: Эшиев А.- ф.и.д. 10.01.01- кыргыз адабияты, Бакирова Г.К., Ажыбаева З.А., Шакирова М.Р., Рыскулова Г.У., Көчөрова Г. ж.б. адистер эмгектенет.

Эксперттик комиссия расмий оппоненттер катары төмөнкү адистерди сунуш кылат.

Биринчи расмий оппонент катары кыргыз тилин окутуунун теориясы менен практикасы боюнча адис, педагогика илимдеринин доктору, профессор С.Т.Батакановы сунуш кылат (13.00.02). Анын эмгектери: 1.Кыргыз тилиндеги мучөлөр. Методикалык колдонмо. – Б.: КАЧИ.1994. – 52 б. 2.Орус аудиторияларында жак категориясын окутуу. [Текст]/ С.Т.Батаканова // Илимий макалалар жыйнагы. – Б.: БГУ, 1997. 191-204 бб. 3.Бөтөн тилдүү студенттерге кыргыз тилин үйрөтүүнүн проблемалары. [Текст]/

С.Т.Батаканова // «Айыл чарба илимдерин мамлекеттик тилде окутуунун актуалдуу маселелери» аттуу илимий-практикалык конференциянын материалдары. - Б.: ОсОО «Деми», 2004. 5-9 бб. 4. Кыргыз тилинин практикалык курсу. Окуу курал. – Б.: Учкун, 2004. – 342 б. 5. Орус аудиторияларында кыргыз тилин окутуунун айрым маселелери. [Текст]/ С.Т.Батаканова // Мамлекеттик тилди окутуунун маселелери. - Б.: 2004. 152-156 бб. 6. Мамлекеттик тилди окутуунун проблемалары. [Текст]/ С.Т.Батаканова // “Кыргызстандын келечеги-мамлекеттик тилинде” аттуу илимий конференциянын материалдары. – Б.: КУУ, 2008. 200-205 бб.

Экинчи расмий оппонент катары педагогика илимдерини доктору, профессор Балтабаева Жаналик Клышевнаны сунуш кылат. (13.00.02). (Абай атындагы Казак улуттук педагогикалык университети). Анын эмгектери: 1.Семантико-стилистические функции неоформленного родительного и винительного падежей в казахском языке. Учебное пособие. «Нур-ДиАс», А., 2011.153с. 2.Особенности речевого поведения коммуникантов в социокультурных условиях Казахстана. [Текст]/ Ж.К.Балтабаева// Международный журнал экспериментального образования, № 8, 2013. Импакт фактор РИНЦ (2011) – 0, 674 с. 172-176.(в соавт. М.Кондубаевой). 3.Формирование функциональной грамотности студентов с использованием различных текстов. [Текст]/ Ж.К.Балтабаева// Известия Международной академии КОНКОРД, Франция, 2014, №3. С.70-73. 4. Пути повышения активности обучающихся в процессе изучения второго языка. МАТЕРИАЛЫ XIII КОНГРЕССА МАПРЯЛ. Гранада, Испания, 2015 . 5. Обучение казахскому языку с применением инновационных технологий. [Текст]/ Ж.К.Балтабаева// Science and Innovations in the Globalized world. San Diego, 2016.

Үчүнчү расмий оппонент катары кыргыз тили боюнча адис, филология илимдеринин доктору, профессор Р.Эгембердиевди сунуш кылат (10.02.01). (К.Карасаев атындагы Бишкек гуманитардык университети) Анын эмгектери: 1.Фразеологияны XI класста окутуу. -Б.: Мектеп, 1992. - 51 б. 2.Кыргыз тили. X кластар үчүн окуу китеbi. – Б.: Шам, 2004. - 231 б. 3.Кыргыз тили. XI кластар үчүн окуу китеbi. –Б.: Билим компьютери, 2007. - 190 б. 4.Фразеологияны жогорку окуу жайларда окутуу. Окуу-методикалык колдонмо. –Б.: 2014. - 90 б.

Диссертациялык кенештин эксперттик комиссиясы, сунуш кылынган документтерди карап чыгып, И.Арабаев атындагы Кыргыз мамлекеттик университетине жана Ж.Баласагын атындагы улуттук университетине караштуу Д. 13.16.527 диссертациялык кенешине 13.00.02 – окутуунун жана тарбиялоонун теориясы менен методикасы (кыргыз тили) адистиги боюнча

педагогика илимдеринин доктору окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн, Акунова Айнурда Рысбековнанын “Азыркы кыргыз тили” курсун үйрөнүү процессиндеги студенттин өз алдынча таанып-билүү ишмердүүлүгүн моделдөө” деген темадагы диссертациясын кабыл алууну сунуш кылат.

Эксперттик комиссияның мүчөлөрү: педагогика илимдеринин доктору,

профессор

Батаканова С.Т.

Комиссиянын мүчөлөрү:
педагогика илимдеринин доктору

Сакиева С.С.

педагогика илимдеринин доктору, профессор

Эгембердиев Р.

Комиссия мүчөлөрүнүн колун тастыктайм.

Диссертациялык кеңештин окумуштуу катчысы:
педагогика илимдеринин кандидаты, доцент

Омурбаева Д.К.

